

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

242273

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ

ศึกษาระณีมาตรการทางกฎหมายในขั้นสอบสวนฟ้องร้องและขั้นพิจารณาพิพากษา

THE STUDY OF LAWFUL MEASURES TAKEN IN INVESTIGATION, LITIGATION AND TRIAL PROCESS TO FIND EFFECTIVE WAYS TO REDUCE PRISON OVERCROWDING

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรสิทธิ์

รายงานการวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยวิทยา

ศ.ศ. 2553

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ

ศึกษากรณีมาตรการทางกฎหมายในชั้นสอบสวนฟ้องร้องและชั้นพิจารณาพิพากษา

The study of lawful measures taken in investigation, litigation and trial process to find effective ways to reduce prison overcrowding.

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณก๊ำ

รายงานการวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ.2553

ชื่อโครงการวิจัย : การลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ ศึกษากรณีมาตรการทางกฎหมายในชั้นสอบสวน
ฟ้องร้องและชั้นพิจารณาพิพากษา

ผู้วิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภทร์ สถาบัน : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปีที่ทำวิจัย : 2553 สถานที่พิมพ์ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

แหล่งที่เก็บรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

จำนวนหน้า : 229 หน้า

ลิขสิทธิ์ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษามาตรการที่สามารถใช้ลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ
ศึกษากรณีมาตรการทางกฎหมายในชั้นสอบสวนฟ้องร้องและชั้นพิจารณาพิพากษาของประเทศไทย
เปรียบเทียบกับประเทศญี่ปุ่นและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

จากการศึกษาข้อมูลในทางเอกสารและการออกแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็น พบว่าปัญหา
พื้นฐานของการบังคับโทษจำคุกไทย คือ ผู้ต้องขังล้นเรือนจำ (Overcrowding) ซึ่งมีผลโดยตรงมาจาก
กระบวนการยุติธรรมต้นทาง ได้แก่ ในชั้นสอบสวนฟ้องร้องและชั้นพิจารณาพิพากษา และเมื่อศึกษา
ถึงแนวทางแก้ไขของประเทศญี่ปุ่น และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี พบว่าบทบาทของมาตรการใน
ชั้นสอบสวนฟ้องร้องและชั้นพิจารณาพิพากษามีผลต่อปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำเป็นอย่างมาก ซึ่งเมื่อ
นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับประเทศไทยทำให้เห็นจุดอ่อน และช่องทางในการแก้ไขปัญหาได้ชัดเจน
ขึ้น กล่าวคือ ต้องปรับมาตรการในชั้นชั้นสอบสวนฟ้องร้องและชั้นพิจารณาพิพากษาให้ทำงานได้อย่าง
มีประสิทธิภาพตรงวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมส่วนนั้นๆ ได้อย่างเต็มศักยภาพ จะทำให้มี
ผลลดบุคคลที่ไม่จำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาลงได้

ผลจากการศึกษาได้ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขคือ ในกฎหมายอาญา ปรับปรุงโทษและชนิด
ของโทษให้เหมาะสมกับพฤติกรรมกระทำผิด และเปิดโอกาสให้มีการรอลงโทษให้มาก
ขึ้น และสร้างโทษทางเลือกให้ผู้พิพากษาสามารถใช้ได้ในชั้นพิจารณาพิพากษาคดี ไม่ควรใช้โทษทาง
อาญาฟุ่มเฟือยหรือใช้โดยไม่จำเป็น ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ต้องทำกระบวนการให้
มีความแน่นอนเชื่อถือได้ เป็นที่ยอมรับนับถือของโดยเฉพาะในชั้นสอบสวนฟ้องร้องและชั้นพิจารณา
พิพากษา จัดให้มีระบบการดำเนินคดีปกติและการจัดการคดีที่ไม่เป็นไปตามปกติ (ไม่เข้าระบบปกติ) นำ
มาตรการที่เป็นเงื่อนไขในการระงับคดีมาใช้มากขึ้น เช่น ชะลอการฟ้อง ฯลฯ ผลจากการศึกษา
เปรียบเทียบในงานวิจัยนี้ทำให้เห็นว่ามาตรการต่างๆ ในการผันคดีที่ไม่จำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการ
ยุติธรรมของไทยยังมีไม่เพียงพอ “กระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพจะลงโทษจำคุกเฉพาะกับผู้
จำเป็นต้องใช้โทษจำคุกแก้ไขพฤติกรรมเสียเท่านั้น” และท้ายที่สุดปริมาณผู้ต้องขังก็จะลดลงตามมา อันเป็น
ผลโดยตรงของระบบที่คัดกรองอย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

Name of Research: The study of lawful measures taken in investigation, litigation and trial process to find effective ways to reduce prison overcrowding.

Researcher: Asis. Prof. Thanee Vorapatr

Institution: Dhurakij pundit University

Year of publication: 2011

Publisher: Dhurakij pundit University

Source: Dhurakij pundit University Research Center

Number of pages: 229

Copyright: Dhurakij pundit University

Abstract

The purpose of this research is to study and look thoroughly into the lawful measures taken in legal process in Thailand (investigation, litigation and trial) and compare them with those of Japan and Germany to find effective ways to reduce prison overcrowding in Thailand.

According to the data found in various documents and the result from questionnaires, it was found that prison overcrowding, which is one of fundamental problems in Thai legal system, stems from inefficient investigation, litigation and trial process. After having analyzed and compared the lawful measures in judicial process by Thai court with those of Japanese and German counterparts, it was clearly seen that the investigation, litigation and trial process has tremendous effect on the numbers of inmates. Thus, more efficient performance and improvement in investigation, litigation and trial process are needed to avoid unnecessary imprisonment.

Five recommendations are suggested in this study.

- 1) For the criminal law, apart from imprisonment penalty, there should be other alternative, suitable and effective penalties/ sentences (according to the convicts' wrongdoings/ crimes) for the judges to substitute them for imprisonment penalty.
- 2) Suspended sentence order should be much more used (by court).
- 3) Unnecessary imprisonment need to be avoided / imprisonment penalty should not be over exercised.
- 4) The investigation, litigation and trial procedure should be reformed to be more reliable and transparent.
- 5) The trials for regular cases and special/ irregular ones should be separated.
- 6) The measures which can lead to abatement of action such as prosecution delay need to be used more.

All in all, to reduce the prison overcrowding in Thailand, we need to have the effective screening system to separate of the cases which are not necessary to get into legal process. Finally, this problem can be solved if we improve our investigation, litigation and trial process and accordingly lead to prison overcrowding reduction as mentioned in the quotation “Good justice system will give the imprisonment sentence only to the convicts who really deserve it and whose bad behavior need to be improved and corrected with imprisonment.”

กิตติกรรมประกาศ

งานวิชาการของข้าพเจ้าได้มีโอกาสพัฒนาเพิ่มขึ้นนี้ ต้องขอของพระคุณท่านเจ้าของและผู้บริหารมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ที่กรุณาให้ทุนสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิด “หนี้ทางใจ” กับข้าพเจ้าตามที่ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฅ นคร และรองศาสตราจารย์ ดร.วรากรณ์ สามโกเศศ ได้ให้การอบรมสั่งสอนกับนักศึกษาทุนในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ข้าพเจ้าจดจำและบันทึกไว้อย่างไม่มีวันลืมเลื่อนได้

องค์ความรู้อันเป็นเรื่องหลักในงานวิจัยฉบับนี้ ข้าพเจ้าได้รับการประสิทธิ์ประสาทความรู้ต่อเนื่องมาประมาณ 10 ปี โดยตรงจากบิดาทาทางวิชาการ (Doktorvater) ที่เคารพยิ่งคือ ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฅ นคร ทำให้เห็นมุมมองทางวิชาการที่กว้างไกล โดยเฉพาะในเรื่องที่วิจัยนี้

งานวิจัยฉบับนี้เป็นผลงานที่ทำเพื่อค้นคว้าทางวิชาการ มิได้มีเจตนาให้เกิดผลเสียหายหรือผลกระทบต่อหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องแต่ประการใด ข้าพเจ้ามีความมุ่งหวังว่าผลการศึกษาน่าจะพอเป็นแนวทางในการนำไปใช้ประโยชน์ได้ไม่มากนักน้อย หรือถึงขั้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรบางประการได้บ้าง ไม่ว่าจะทางทฤษฎีหรือทางปฏิบัติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภักดิ์

สิงหาคม 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	8
1.3 สมมติฐาน.....	8
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	8
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
1.6 ระเบียบวิธีวิจัย.....	10
1.7 ข้อจำกัดในการวิจัย.....	11
1.8 ระยะเวลาดำเนินการวิจัย.....	12
2 หลักการและแนวคิดทฤษฎีของกระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการลดปริมาณผู้ขัง.....	13
2.1 ความหมายของการบังคับโทษจำคุก.....	13
2.2 ความสัมพันธ์ในภารกิจของกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	14
2.3 กระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	18
2.4 มิติสัมพันธ์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	29
2.5 ภารกิจและบทบาทของการบังคับโทษจำคุก.....	31
2.6 สถานการณ์การบังคับโทษจำคุกในประเทศไทย.....	33
2.7 มาตรการทางกฎหมายในการลดปริมาณผู้ต้องขังก่อนการบังคับโทษ.....	38
3 มาตรการทางกฎหมายในการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำชั้นสอบสวนฟ้องร้องและชั้นพิจารณาพิพากษาในต่างประเทศ.....	54
3.1 ญี่ปุ่น.....	54
3.1.1 ความผิดตามกฎหมายอาญา.....	54
3.1.2 หลักประกันสิทธิและองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	55
3.1.3 กระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	63
3.1.4 การบริหารคดีเพื่อลดปริมาณผู้ต้องขัง.....	66

3.2	สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	84
3.2.1	การแบ่งประเภทความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา.....	84
3.2.2	หลักการและแนวคิดในการดำเนินคดีอาญา.....	85
3.2.3	กระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	89
3.2.4	การบริหารคดีเพื่อลดปริมาณผู้ต้องขัง.....	93
4	วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำชั้นสอบสวนฟ้องร้อง และชั้นพิจารณาพิพากษาในประเทศไทย.....	121
4.1	สถานการณ์และสภาพปัญหาพื้นฐาน.....	121
4.2	ภารกิจและระบบของกระบวนการยุติธรรมกับผลในการลดปริมาณผู้ต้องขัง.....	123
4.3	ผลกระทบจากกระบวนการยุติธรรมกับปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ.....	125
4.4	มาตรการลดปริมาณผู้ต้องขังชั้นสอบสวนฟ้องร้องและชั้นพิจารณาพิพากษา.....	130
4.4.1	การถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง และยอมความ.....	130
4.4.2	การควบคุมตัวระหว่างคดี.....	134
4.4.3	ดุลพินิจในการสั่งคดีของอัยการ.....	138
4.4.4	วิธีการเพื่อความปลอดภัย.....	142
4.4.5	การไต่สวนมูลฟ้อง.....	146
4.4.6	การรอกการลงโทษ.....	150
5	สรุปเสนอแนะ.....	156
5.1	สรุป.....	156
5.2	เสนอแนะ.....	163
	บรรณานุกรม.....	164
ภาคผนวก	1.ผลการศึกษาภาคสนาม.....	170
	2.แบบสอบถาม.....	224
	3.ประวัตินักวิจัย.....	229